

MICROSCOPI

Com més va, en els tribunals són més les causes que s'han de jutjar relacionades amb la biologia. Tot i així, els coneixements d'aquesta matèria que tenen els jutges i els fiscals sol ser escàs. Una experiència pionera duta a terme a la universitat italiana de Pavia intenta posar remei a aquesta situació.

Bates en comptes de togues

MERCÈ PIQUERAS

Vicepresidenta de l'Associació Catalana de Comunicació Científica

La ciència i les seves aplicacions, especialment les relacionades amb camps de la biologia relativament nous, representen un nou repte per al dret i per als tribunals. Així ho han entès alguns jutges i fiscals italians que durant uns dies han canviat les togues de l'exercici públic de la seva professió per les bates d'estudiant en un laboratori de biologia. El curs *Els jutges enfront de la biologia*, coorganitzat per Amedeo Santosuosso, jutge de l'Audiència de Milà, i Carlo Alberto Redi, catedràtic de biologia del desenvolupament de la Universitat de Pavia (el cognom no és cap coincidència; dotze generacions per línia lateral el separen del seu famós avantpassat Francesco Redi), tenia dos objectius fonamentals: en primer lloc, reduir les esperes excessives i la falta de confiança injustificada que sovint els jutges tenen envers la pràctica científica i les aplicacions de la biologia. En segon lloc, proporcionar als professionals del dret la possibilitat de reflexionar a través del coneixement teòric i pràctic sobre la manera com es troba o es construeix la regla de judici en la casuística judicial sobre cada matèria.

El curs ha constat de classes teòriques i pràctiques. Les primeres els han proporcionat els coneixements bàsics en els dos àmbits –jurídic i biològic– per poder accedir a les activitats de laboratori i a sessions de debat sobre casos pràctics. També estaven relacionades amb les implicacions de l'aplicació de la biologia i de la genètica en l'àmbit jurídic i judicial, amb atenció particular a la deconstrucció de raonaments jurídics i científics. En el laboratori, els professionals del dret han pogut conèixer de primera mà, i en alguns casos practicar-les ells mateixos, algunes de les tècniques sobre les quals han de prendre decisions.

Per començar, s'han familiaritzat amb l'ús del microscopi. Després han preparat i observat cromosomes, han amplificat el DNA i RNA d'embrions de ratolins segons la tècnica de la reacció en cadena de la polimerasa (PCR), de la qual segurament havien sentit a parlar perquè és molt usada en medicina legal, han practicat una fecundació *in vitro* –també de ratolí– i han seguit a través del vídeo les operacions de transferència nuclear –extracció del nucli d'una cèl·lula (nor-

malment una cèl·lula somàtica) per posar-lo en una altra (normalment un embrió) que duia a terme el tècnic expert del laboratori.

Aquest curs és una iniciativa de la Xarxa Europea de les Ciències de la Vida i de la Salut i els Tribunals (European Network for Life Sciences, Health and the Courts), fundada el juny del 2003 pels esmentats Santosuosso i Redi. Aquesta xarxa té com a lema “és tan acientífic estar en contra de la ciència com estar-hi a favor de manera acrítica”. Tot i que el seu àmbit original sigui europeu, els seus objectius tenen un interès que ultrapassa els lí-

juristes puguin afrontar, en les millors condicions, alguns problemes de difícil solució que sorgeixen de la interacció entre les categories de la ciència i del dret.

Entre els membres de la Xarxa hi ha dos representants d'universitats catalanes: Margarita Boladeras, catedràtica de filosofia moral i política de la Universitat de Barcelona, i Javier Hernández García, magistrat i professor de dret processal de la Universitat Rovira i Virgili.

Moltes vegades els tribunals han de decidir en casos sobre els quals no existeix legislació i que escapen al

dret d'exclusiva gairebé total.

La decisió del govern islandès és qüestionable i no és estrany que hagi originat un debat intens, no sols en aquell país, sinó també en d'altres, per les conseqüències que pot tenir. Els principals interrogants que s'han plantejat són si el govern d'un país té dret a cedir el patrimoni genètic, passat (fins allà on existeixen dades), present i futur d'un poble. ¿A qui pertanyen aquelles dades? ¿Quins són els límits de la individualitat? La llei islandesa no ha previst recórrer a allò que hom anomena “consentiment informat”, mitjançant el qual una persona accepta sotmetre's a una pràctica –sol ser una pràctica mèdica– després que hagi estat informada de les conseqüències que se'n poden derivar.

Els problemes relacionats amb la biologia que es tracten en els tribunals poden ser d'un altre caràcter i d'un abast molt variable, des de l'alliberament en el medi d'organismes modificats genèticament, l'ús d'embrions humans en experimentació o l'obtenció de teixits i òrgans per a transplants, a un tema aparentment de tan poc significat com és definir quines característiques ha de tenir un iogurt. En aquest darrer cas, però, les repercussions econòmiques poden ser de gran abast quan hi ha al darrere una empresa privada amb tanta influència com Leche Pascual SA, que és capaç d'aconseguir que el govern es-

panyol canviï la legislació en favor dels seus interessos (el real decret 179/2003 del 14 de febrer permet que el iogurt sotmès a pasteurització pugui ser anomenat *iogurt* malgrat que això contradigui la definició d'aquest producte). El març del 2003 la Generalitat va anunciar que recorreria contra aquesta normativa. Si efectivament hi recorre, a qui faran cas els jutges? ¿Al legislador que pren una decisió errònia? (¿Qui devia assessorar el firmant del real decret?) ¿O al Codex Alimentarius –organisme internacional que depèn de la FAO (Organització per a Alimentació i Agricultura) i de l'Organització Mundial de la Salut– que el proppassat juliol va aprovar el reglament sobre llets fermentades, que rebutjava que tot producte pasteuritzat després de la fermentació pugui anomenar-se *iogurt*? Potser caldria que els nostres jutges també canviessin per uns dies les togues per les bates.

Protesta dels jutges italians (togues a les cadires) per les pressions dels polítics, en l'inici de l'any judicial del 2002

mits del Vell Continent i consideren prioritària la col·laboració amb altres organitzacions anàlogues arreu del món.

Els seus objectius principals són: a) organitzar, en cooperació amb les institucions dedicades a la formació dels jutges i amb univesitats i centres de recerca, cursos i seminaris per formar els jutges i fiscals en el coneixement de la biologia; b) facilitar l'accés dels tribunals a la informació científica necessària per afrontar els casos que tenen a veure amb les ciències de la vida i de la salut i que són com més va més freqüents; i c) crear les oportunitats idònies perquè el món de la ciència i del dret puguin treballar conjuntament; això permetrà que científics i

coneixement de fiscals i jutges. La seqüenciació del DNA humà ha fet sorgir problemes relacionats amb la privacitat, entre els quals la discriminació laboral o de companyies asseguradores per causa de la dotació genètica, la determinació de la propietat de l'esperma d'un mort, el dret a conèixer dades genètiques compartides, com és el cas de familiars portadors del gen d'alguna malaltia; o un cas que afecta la població de tot un país: Islàndia. El govern d'aquest país, el 1998 va autoritzar una empresa privada (deCode Genetics) a recollir la totalitat de les dades de les històries clíniques i de les característiques biològiques dels seus habitants, i a estudiar-los per al profit de l'empresa amb

INTERNET

<http://www.unipv.it/BIOL/ENLSC.html>